

Jamaica Kincaid

AUTOBIOGRAFIA

DE LA MEVA

MARE

Traducció Carme Geronès

Editorial
LES HORES

AUTOBIOGRAFIA DE LA MEVA MARE

Jamaica Kincaid
AUTOBIOGRAFIA DE LA MEVA MARE

Traducció de **Carme Geronès**

Editorial **LES HORES**

Títol original: *Autobiography of my mother*

Autor: Jamaica Kincaid

Primera edició: febrer 2019

THE AUTOBIOGRAPHY OF MY MOTHER

Copyright © 1996, Jamaica Kincaid

All rights reserved

© de la traducció: Carme Geronès

© de l'edició: Editorial Les Hores S.L.

www.editorialleshores.com

hola@editorialleshores.com

Correcció: Gerard Malet, Manuel Gómez Poyato i David Sempere

Maquetació: Dan Monells www.room.cat

Disseny de col·lecció i coberta: Natural www.designisnatural.com

© de les fotos de la coberta: iStockPhotos

Impressió: Estugraf Impresores S.L. (Madrid)

Dipòsit legal: B-30689-2018

ISBN: 978-84-949049-2-9

Les Hores forma part de l'Associació d'Editorials Independents

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Tots els drets reservats.

Queda prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre mitjançant qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright.

AUTOBIOGRAFIA DE LA MEVA MARE

Per a Derek Walcott

LA MEVA MARE VA morir en el moment que vaig néixer jo, per això en tota la meva vida no hi ha hagut res que s'hagi interposat entre la meva persona i l'eternitat; sempre he tingut al darrere un vent orc i negre. Al principi de la meva existència no podia pas saber que aniria així; me'n vaig assabentar quan ja era a la meitat, havia deixat enrere la joventut i m'adonava que se m'havia reduït el nombre de coses que havia tingut en abundància i se m'havia multiplicat el de les que abans ni coneixia. I aquella consciència del que perdia i del que guanyava em va fer mirar endarrere i endavant: al principi de l'existència hi tenia la dona de qui mai no havia vist el rostre, però al final no hi havia res, ningú entre la meva persona i l'espai negre del món. Em va venir la idea que m'havia passat la vida al caire d'un precipici, que el que havia perdut m'havia convertit en una persona desprotegida, dura i indefensa; en adonar-me'n, la tristor, la vergonya i l'autocompassió em van deixar aclaparada.

Quan es va morir la meva mare, i em va deixar com una criatureta desemparada davant del món, el meu pare em va agafar i em va portar a la dona que li rentava la roba perquè em cuidés. No m'estranyaria que li recalqués la diferència entre un paquet i l'altre: l'un era la seva filla, no l'únic descendent que havia posat al món, però sí l'únic que havia tingut amb l'única dona amb qui s'havia casat fins aleshores; l'altre, la

roba bruta. És probable que tractés un dels paquets amb més delicadesa que l'altre, que donés instruccions més precises sobre la cura de l'un que sobre la de l'altre, devia esperar que tractaria més bé l'un que l'altre, el que no sabia dir és quin dels dos, perquè era un home molt presumit i donava una gran importància a l'aparença. Que jo era una càrrega per a ell, ho sé; que la roba bruta era una càrrega per a ell, ho sé; que no sabia com m'havia de cuidar ell tot sol o com es feia allò de rentar-se un mateix la roba, ho sé.

Ell havia viscut amb la meva mare en una casa molt petita. Era pobre, però no perquè fos bona persona; encara no havia fet prou malifetes per enriquir-se. La seva caseta era en un turó i ell l'havia baixat portant en equilibri en un costat la criatura i en l'altre, la roba, i ho havia lliurat tot, farcell i nadó, a una dona. Aquesta dona no era ni parenta seva ni de la meva mare; es deia Eunice Paul, i ja tenia sis fills, a l'últim dels quals encara donava el pit. Vet aquí per què encara li quedava llet a la mamella per a mi, però jo hi vaig trobar un gust agre i no en vaig voler. Vivia en una casa allunyada de les altres, amb una gran vista sobre el mar i les muntanyes, i quan estava emmurriada i no em sabia consolar amb res, ella m'estintolava amb una pila de draps contra un arbre i, davant de la vista d'aquell mar i d'aquelles muntanyes tan meselles, em desfeia en llàgrimes.

La Ma Eunice no era antipàtica: es limitava a tractar-me com ho feia amb els seus fills, cosa que no vol dir que amb ells fos amable. En un lloc com aquell, la brutalitat és realment l'únic llegat i de vegades l'única cosa que es dona de franc. A mi, no m'agradava, jo enyorava el rostre que no havia vist mai; m'havia acostumat a mirar per damunt de l'espatlla per veure si venia algú, com si esperés alguna visita, i la Ma Eunice em preguntava què mirava, de primer a tall de broma, però amb el temps, en vista que jo em mantenia tossuda amb allò,

va pensar que potser veia esperits. D'esperit, jo no en veia cap ni un, el que feia era buscar el rostre aquell, el rostre que no havia de veure mai, encara que visqués una eternitat.

No vaig arribar a estimar mai aquella dona amb qui m'havia deixat el meu pare, aquella dona que no era desagradable amb mi, però que tampoc no podia ser amable, simplement perquè no en sabia, i potser jo tampoc no la podia estimar perquè jo tampoc no en sabia. Quan va veure que no volia mamar i encara no tenia dents, em va començar a donar menjar que passava per un colador; i quan em van sortir les dents, la primera cosa que vaig fer va ser clavar-li queixalada a la mà mentre em paixia. Aquell dia li va sortir de la boca un sorollet, més de sorpresa que no pas de dolor; va saber de què es tractava —la meva primera mostra d'ingratitude— i la va posar en guàrdia contra mi per a la resta del temps que ens vam relacionar.

Fins als quatre anys no vaig parlar. Una cosa que no va fer perdre ni un minut de felicitat a ningú; de tota manera, no hi havia ni una persona a qui pogués amoïnar aquest fet. Jo ja sabia que era capaç de parlar, el que passava era que no ho volia fer. Veia el meu pare cada quinze dies, quan venia a recollir la roba neta. No em va passar mai pel cap que em pogués venir a veure a mi; pensava que venia a buscar la roba neta. Quan arribava, em feien anar a veure'l i ell em preguntava com estava, però era una pura formalitat; mai no em va tocar ni em va mirar als ulls. Què m'hi havia de veure? L'Eunice li rentava, planxava i plegava la roba; l'hi embolicava com si fos un regal amb dues teles d'alanquins netes i polides i l'hi deixava damunt d'una taula, de l'única taula que hi havia a la casa, a l'espera que ell la vingués a buscar. Eren visites prou regulars, de manera que alguna vegada que havia fallat, jo me n'havia adonat. «On és el meu pare?», deia en aquelles ocasions.

Ho deia en anglès —no en crioll francès ni en crioll anglès, sinó en anglès anglès— i la sorpresa devia ser aquella: no que parlés, sinó que ho fes en anglès, una llengua que no havia sentit parlar a ningú. La Ma Eunice i els seus fills parlaven la llengua de Dominica, crioll francès, i el meu pare, quan s'adreçava a mi, també, però no perquè em menystingués, sinó perquè es pensava que no n'entenia cap més. El cas és que ningú no s'hi va fixar; van quedar parats de veure que parlava i preguntava com era que no venia el meu pare. Ara mateix no és cap misteri per a mi el fet que hagués articulat les primeres paraules en la llengua d'un poble que no m'havia d'agradar mai, que no havia d'apreciar mai; a la meua vida, tot allò, bo o dolent, a què em sento lligada d'una manera inextricable em provoca dolor.

Tenia quatre anys i veia el món com una sèrie de línies borroses que s'ajuntaven, un esbós en carbó; per això, quan el meu pare venia a recollir la roba, només veia que de sobte apareixia en el camí que arrencava a la carretera i arribava a la porta de la casa on vivia jo i, un cop acomplerta la missió, desapareixia en agafar la carretera on desembocava aquell camí. No sabia què hi havia més enllà del camí, no sabia si quan el perdia de vista continuava sent el meu pare o passava a ser una cosa completament diferent i no el tornaria a veure més sota la forma del meu pare. Allò, ho hauria acceptat. Hauria considerat que el món anava així. No parlava ni tenia intenció de fer-ho.

Un dia, sense voler, vaig trencar un plat, un plat de porcellana d'ossos, el primer que havia tingut l'Eunice a la seva vida, i no hi va haver manera que em traspasessin els llavis les paraules «Em sap greu». La tristesa que va expressar quan va perdre aquell objecte em va deixar fascinada: una cosa tan carregada de dolor, tan aclaparadora, tan profunda que hauries dit que

havia perdut algú a qui estimava molt. S'aferrava a aquella bossa gruixuda que li feia de panxa, s'estirava els cabells, es colpejava el pit; li anaven baixant cara avall unes llàgrimes com pedrots en un de vessall que a mi, aquella personeta tan menuda, em va fer un efecte com si li hagués començat a brollar dels ulls una font, com en una llegenda o en un conte de fades. M'havia avisat moltes vegades que no toqués aquell plat perquè havia vist que me'l mirava amb una curiositat obsessiva. Sí que m'havia mirat intrigada aquell paisatge que hi havia pintat a la superfície, on es veia un gran camp cobert d'herba i flors de tons grocs, roses, blaus i verds d'allò més delicats; al cel, s'hi veia un sol brillant però no encès i uns núvols escampats com per decorar, però no d'aquells espessos i concentrats, que presagien desgràcies. Un paisatge d'un camp amb herba i flors en un dia assolellat i una atmosfera d'abundància secreta, de felicitat i calma latents; a sota, amb lletres daurades, la paraula PARADÍS. No era una imatge del paradís, ni de bon tros; era una imatge idealitzada del camp anglès, però jo no ho sabia, no sabia que existís allò que se'n deia camp anglès. I l'Eunice tampoc; es pensava que era una imatge del paradís, que oferia la promesa secreta d'una vida sense patiment, sense maldecaps ni necessitats.

Després d'haver trencar el plat de porcellana amb aquell paisatge i d'haver fet plorar tant i tant la Ma Eunice, de primer no em va saber greu, me'n va saber molt de temps després, quan ja era tard per poder-l'hi dir, quan ja s'havia mort; potser va anar al cel i se li va fer realitat la promesa del plat. Quan vaig trencat aquell plat i no vaig dir que em sabia greu, va maleir la meua mare difunta, va maleir el meu pare, em va maleir a mi. Va fer servir unes paraules que no tenien cap sentit; jo les vaig entendre, però no em van ferir, perquè no l'estimava. Em va fer agenollar en un caramull de rocs, que tenia en un lloc on tocava el sol d'un cap de dia a l'altre, amb

els braços enlaire i una pedra a cada mà. Tenia la intenció de deixar-m'hi fins que li digués «Em sap greu», però no ho vaig fer, no ho podia fer. Allò era més fort que jo; eren unes paraules que no em podien sortir dels llavis. Em vaig quedar en aquella postura fins que es va cansar de maleir-me i de maleir els meus progenitors.

Per quina raó aquell càstig m'havia de fer un efecte tan durador? Com podia ser un reflex tan clar de la relació entre capturador i captiu, amo i esclau, amb la imatge del gran i el petit, del poderós i l'indefens, del fort i el feble, amb un fons de terra, mar i cel, amb l'Eunice que em vigilava de prop i s'anava convertint en diferents éssers carregats de fúria, mancats d'humanitat, a cada síl·laba que li sortia dels llavis, amb aquell vestit que duia d'un cotó mal ordit, atrocinat, amb el cos d'un color i un estampat que no lligava ni amb fums de sabatot amb la faldilla, els cabells, bruts, embullats, que feia mesos que no veien l'aigua, recollits amb un parrac vell que encara duia més ronya? I tornant al vestit: algun dia es devia haver vist nou, net, i la brutícia l'havia envellit, encara que aquella mateixa brutícia li havia donat una vida nova, unes tonalitats que no havia tingut mai, i a la fi també el portaria a la desintegració; i això que l'Eunice no era una dona bruta: es rentava els peus cada vespre.

Feia un dia clar, no era l'època de les pluges, hi havia homes que havien anat a mar a calar les xarxes, però no portarien gaire peix justament perquè era un dia clar; tres fills de l'Eunice s'estaven per allí menjant pa, n'agafaven trossos de molla, en feien boletes i me les tiraven, rient-se de mi, mentre jo continuava agenollada; al cel, no s'hi veia ni un núvol i no corria ni un bri d'aire enlloc; una mosca em passava arran de cara i de tant en tant se m'aturava a la comissura del llavi; un fruit madur d'un arbre es va deixar anar de la branca i va anar a parar a terra amb un so que recordava el d'un puny que es

clavés a la part més carnosa d'un cos. Recordo tot això, tot això... I com pot ser que em fes una impressió tan fonda?

Allí agenollada vaig veure tres tortugues de terra que van entrar en un foradet de sota de la casa i després en van sortir, i me'n vaig enamorar; les volia tenir a prop, només volia parlar amb elles cada dia durant la resta de la meva vida. Molt després de la fi d'aquella experiència tan dura —que es va concloure d'una manera que no va agradar gens a la Ma Eunice, perquè no li vaig dir que em sabia greu—, vaig aplegar les tres tortugues i les vaig posar en un tancat d'on no podien sortir quan els donava la gana i on la seva subsistència estava a les meves mans. Els portava fulles de verdura i aigua en unes curculles. Les trobava precioses, amb aquella closca gris fosc amb delicats cercles grocs, el coll llarg, els ulls sense prejudicis, la lenta determinació en el pas rèptil. Però es retreien dins de la closca quan jo no volia que ho fessin i, quan les cridava, no en volien sortir. Per donar-los una lliçó, vaig agafar fang de la llera del rierol i els vaig tancar el foradet per on els sortia el coll i vaig deixar que s'assequés. Vaig recobrir amb pedres el tancat on les tenia i me'n vaig desentendre uns dies. Quan hi vaig tornar a pensar, me'n vaig anar a donar un cop d'ull al lloc on les havia deixat. Ja eren mortes.

El meu pare va voler que anés a l'escola. Una cosa ben poc habitual; les nenes no hi anaven, a l'escola, no hi anava cap de les filles de la Ma Eunice. No sé pas què el va portar a voler una cosa així. Tot el que em puc imaginar és que se li havia acudit sense rumiar-hi gaire, perquè ben mirat, què en podia fer de la cultura algú com ara jo? Em podia adonar del que no havia tingut, comparar-ho amb el que havia tingut i desesperar-me amb la diferència. Però ben mirat, ben mirat... justament per això vaig veure per primera vegada què hi havia més enllà del camí que sortia de casa. I encara recordo perfectament el

tacte del teixit de la faldilla i de la brusa —aspres, perquè era nou—, una faldilla verda i una brusa beix, un uniforme d'uns colors i un estil que imitaven els colors i l'estil dels d'una escola d'un altre lloc, d'un lloc llunyà; i també portava unes sabates de lona marró i mitjons del mateix color que el meu pare havia trobat no sé pas on. I dic que no sé on havia trobat tot allò, que era una cosa que m'intrigava, per venir a dir que portava sabates i mitjons per primera vegada a la vida, i que em feien mal, que m'inflaven els peus i m'hi feien butllofes i nafres, però ho havia de portar fins que els peus se m'hi acostumessin, i ho van fer els peus i tota jo. Aquell matí era un matí com qualsevol altre, tan corrent com profund: trossos amb sol i trossos sense, i els uns i els altres (els assolellats i els ennuvolats) ocupaven tranquil·lament diferents parts del cel; hi havia el verd de les fulles, l'esclat vermell de les flors dels delònixs, el groc descolorit dels anacards, l'olor de la llima, l'olor de les ametlles, el cafè al meu alè, la faldilla de l'Eunice que voleïava davant de la meua cara, i el xarbot de flaires que li venia de l'entreuix, que no oblidaré mai, ja que cada cop que em flairo jo mateixa hi penso. El rierol tenia l'aigua soma, per això no sentia com petava contra les pedres; la brisa era suau, les fulles no brogien als arbres.

Vaig experimentar aquestes sensacions de la vista, les olors i els sons quan anava pel camí cap a l'escola. Quan vaig arribar a la carretera, hi vaig posar els peus, que m'havia calçat per primera vegada a la vida. Vaig prendre'n consciència. Era una carretera feta de pedres petites i fang premsat, que vaig abordar amb pas maldestre; el terra es movia, els peus em lliscaven enrere. La carretera s'estenia davant meu i desapareixia en un revolt; vam anar fins allà, hi vam trobar un altre tros de carretera i, un xic més enllà, un altre revolt. Vam arribar a l'escola abans d'haver superat l'últim revolt. Era un edifici petit amb una porta i quatre finestres; tenia el terra de

fusta i, al sostre, un rèptil petit que s'arrossegava pel damunt d'una biga; hi havia tres escriptoris llargs alineats l'un darrere l'altre; i al davant, contra la paret, darrere d'una gran taula de fusta i d'una cadira, un mapa, i a dalt de tot del mapa, aquestes paraules: «L'Imperi britànic». Van ser les primeres paraules que vaig aprendre a llegir.

En aquella sala, de sempre només hi havia hagut nens. No vaig estar en una aula amb altres nenes fins que vaig ser molt més gran. Aquella situació no em feia pas por: un sentiment que ni coneixia aleshores ni he conegut mai. No tenia por perquè la meva mare ja era morta, l'única cosa que pot fer por a una criatura; s'havia mort quan jo havia nascut, i tots aquells anys els havia passat amb l'Eunice, una dona que no era la meva mare i que no em podia estimar, i sense el meu pare, a qui no sabia mai si tornaria a veure, de manera que la situació no m'espantava. (I si no fos del tot veritat que no tenia por llavors, tampoc no havia estat l'única vegada a la vida que no havia admès la meva vulnerabilitat.)

Encara que ara mateix parli clar, amb coneixement, d'aquells primers temps, no m'invento res i no ha de sorprendre ningú; en aquella època, tot el que succeïa em quedava gravat al cap amb una nitidesa que ara em sembla la cosa més normal del món; aleshores, en canvi, allò no tenia cap significat ni cap context, jo no coneixia la història dels esdeveniments, ni tenia idea dels seus antecedents. La mestra que tenia era una dona que havia estudiat amb els missioners metodistes; pertanyia al poble africà, ho vaig veure de seguida, i allò la humiliava, la portava a menysprear-se ella mateixa, fins al punt que duia la desesperació al damunt com si fos una peça de roba, una capa o un bastó on es recolzava constantment, un llegat que ens havia de transmetre. Ella no ens estimava; nosaltres no l'estimàvem; ni ens estimàvem entre nosaltres, ni llavors ni mai. Érem set nens i jo. Ells també per-

tanyien al poble africà. La mestra i els nens em miraven, i em miraven: jo tenia les celles poblades, els cabells aspres, tofuts i arrissats, els ulls separats i en forma d'ametlla, els llavis grossos i curiosament prims. Jo també pertanyia al poble africà, però no pas exclusivament. La meva mare era caribenya, i allò era el que veien quan em miraven. El poble caribeny havia estat derrotat i exterminat, se n'havien desfet com de les males herbes d'un jardí; el poble africà havia estat vençut, però havia sobreviscut. Quan em miraven només veien en mi el poble caribeny. Anaven errats, però no els ho vaig dir mai.

En aquella època vaig començar a parlar sense pèls a la llengua: sovint dirigint-me a mi mateixa, i als altres quan era del tot necessari. A l'escola parlàvem anglès —anglès correcte, no anglès crioll— i entre nosaltres, francès crioll, una llengua que no es considerava gens correcta, una llengua que una persona que hagués vingut de França no hauria pogut parlar i que hauria entès amb penes i treballs. Em parlava a mi mateixa perquè em començava a agradar el so de la meva pròpia veu. La trobava dolça, em mitigava la soledat, perquè em sentia sola i tenia ganes de veure persones amb rostres on pogués reconèixer alguna cosa de mi mateixa. Perquè... qui era jo? La meva mare era morta; feia molt de temps que no veia el meu pare.

Vaig aprendre a llegir i escriure molt de pressa. Van considerar que tenia una memòria, una capacitat de retenir informació, d'evocar el més mínim detall, de recordar qui havia dit què i quan, extraordinària, tant que la mestra, a qui només havien ensenyat a pensar sobre el bé i el mal i, per tant, tenia un criteri sobre aquesta qüestió totalment errat, deia que jo era dolenta, que estava posseïda, i per establir-ho de manera indiscutible tornava al fet que la meva mare era caribenya.

El meu món d'aleshores —silenciós, tendre i vulnerable com una planta, sotmès als poderosos capricis dels altres,

diürn, començava amb la pàl·lida esclatxa de llum a l'horitzó cada matí i acabava amb l'arribada brusca de la foscor en començar la nit— per a mi era un misteri i alhora el motiu d'un gran plaer: m'agradava molt l'aspecte del cel gris, porós, granular, humit, que em seguia a l'escola un matí rere l'altre, que m'enviava unes tènues fletxes d'aigua; n'admirava l'aspecte quan adoptava un blau cru, inclement, el teló de fons d'un sol cruel; la calor roenta que a la fi passava a formar part de mi mateixa, com la meva sang; m'agradaven els arbres prepotents (alguns tenien unes branques de la mida de troncs petits) que creixien sense aturador, com si la bellesa només fos qüestió de mida, i era capaç de descriure'ls a ulls clucs, escoltant-ne la remor de les fulles en el frec de les unes amb les altres; m'agradava el moment en què les flors blanques dels cedres començaven a caure en un silenci audible per a mi, amb els pètals encara tendres, una besada suau de color rosa i blanc, i l'endemà ja eren aixafades, marcides, marro-noses, molestaven la vista; m'agradava el riu que, de cop i volta, s'havia convertit en un estany en canviar el curs, i jo m'hi asseia a la riba a observar famílies d'ocells, granotes que feien la posta, el cel que passava de negre a blau i de blau a negre, i la pluja que queia al mar estany enllà, però no a la muntanya de més enllà del mar. Va ser asseguda en aquell indret que vaig somiar per primera vegada en la meva mare; m'havia quedat adormida damunt de les pedres que cobrien el terra al meu voltant i el meu cos petitó s'hi havia enfonsat com en un munt de plomes. Vaig veure la meva mare que baixava d'una escala. Portava un vestit llarg, blanc, amb la vora just per sobre dels talons, l'única part del cos que li quedava al descobert; anava baixant, baixant, però en cap moment no se li veia res més. Només els talons i la vora del vestit. De primer vaig sentir el desig de veure'n alguna cosa més, després en vaig tenir prou amb els talons que baixaven cap a mi.

Quan em vaig despertar ja no era la mateixa nena que s'havia adormit poc abans. Em delia per veure el meu pare i per estar sempre en presència d'ell.

Un dia que va començar sense res especial que pugui recordar vaig aprendre els principis bàsics que cal aplicar per escriure una carta normal i corrent. Una carta té sis parts: l'adreça del remitent, la data, l'adreça del destinatari, la salutació, el text de la carta i el comiat. Era prou clar que una persona de la categoria que se suposava que seria la meva —la d'una dona, i pobra— no tindria mai la necessitat d'escriure cap carta, però la satisfacció que devia proporcionar als implicats en aquesta instrucció, la d'escriure una carta, segur que va ser immensa. Em pegaven i em deien de tot cada cop que cometia un error. L'exercici de copiar les cartes d'algú que expressava unes queixes o unes opinions que no m'interessaven gens no em molestava: era massa jove per comprendre que la vanitat podia ser una arma tan perillosa com un ganivet; el que em va despertar van ser les ganes d'escriure les meves pròpies cartes, unes cartes en què podria expressar els sentiments sobre la meva vida, tal com els vivia als set anys. Vaig començar per escriure al meu pare. Hi vaig posar: «Estimat pare» amb una cal·ligrafia molt bonica i decorativa, una cal·ligrafia apresada a força de cops i de paraules gruixudes. Li volia dir que l'Eunice em maltractava de paraula i de fet, que l'enyorava i que l'estimava molt. Ho vaig escriure moltes i moltes vegades. Sense detalls. Era el clam planyívol d'un animaló ferit: «Estimat pare, ets l'única persona que em queda al món, ningú no m'estima, només tu ho pots fer, em peguen a cops de paraules, em peguen a cops de pal, em peguen a cops de pedres, t'estimo més que res més al món, només tu em pots salvar». Aquelles paraules no anaven adreçades al meu pare, ni pensar-hi, sinó a la persona de qui només veia els talons.

Nit rere nit li veia els talons, només aquells talons que venien cap a mi, que baixaven l'escala per retrobar-me per sempre més.

Escrivia aquelles cartes sense intenció d'enviar-les al meu pare. No sabia com es feia això d'enviar-les. Les plegava d'una manera que si algú les hagués estripat n'haurien quedat vuit quadradets. Allò no tenia cap significat misteriós, simplement ho feia per fer-les encaixar bé a sota d'una pedra gran que hi havia abans d'arribar al portal de l'escola. Cada dia, quan en sortia, hi amagava la carta que havia escrit al meu pare. Les escrivia d'amagat, durant el poc temps que teníem d'esbarjo o quan havia acabat la feina i ningú se n'adonava. Feia veure que estava immersa en la tasca que tocava i em posava a escriure al meu pare.

Aquell petit clam de socors no em mitigava pas a l'acte el malestar. Era conscient de la meva pròpia desgràcia, però el fet que es pogués alleujar —que em pogués canviar la vida, que poguessin canviar les circumstàncies— ni se m'havia acudit.

Les cartes no es van pas mantenir com un secret. Un nen que es deia Roman m'havia vist com les deixava allí d'amagat i, sense que jo ho veiés, les havia agafat. No li van despertar cap mena de simpatia, ni llàstima; tenia destrossat l'instint de protecció dels febles. Va portar les cartes a la mestra. En una deia al meu pare: «Tothom m'odia, l'únic que m'estima ets tu», però de fet no les havia escrit amb la intenció de fer-les arribar al meu pare, i si algú m'hagués preguntat si creia que tothom m'odiava, que el meu pare era l'únic que m'estimava, no hagués sabut què respondre. Però la reacció de la mestra a les cartes, als gargots aquells, va resultar tonificant. Va donar per fet que «tothom» es referia a ella i només a ella. Va dir que aquelles paraules eren mentides, que eren calúmnies, que s'averkonyia de mi i que no em tenia pas por. M'ho va dir da-

vant de tots els altres alumnes de l'escola. Em van considerar humiliada i es van alegrar de veure'm tan denigrada. Jo no m'hi sentia pas, d'humiliada. Experimentava un sentiment. Veia que la mestra tenia les dents tortes i esgrogueïdes i pensava com podia ser que li haguessin quedat així. Unes mitges llunes de suor considerables li tacaven les cises del vestit, cosa que em va fer pensar si, quan em fes dona, jo també suraria tant i quina olor faria la suor. Darrere de l'espatlla de la mestra, a la paret, hi havia una aranya grossa que traguava el sac d'ous, i em van venir ganes d'acostar-m'hi i aixafar-la amb el palmell de la mà perquè no sabia si era de la mateixa espècie, o de la família, d'una que m'havia xuclat la saliva de la comissura del llavi la nit anterior, abans que m'adormís, i m'hi havia deixat tres picades petites però doloroses. A fora queia un xim-xim que se sentia al sostre de llautó.

La mestra va enviar les cartes al meu pare per demostrar-me que tenia la consciència tranquil·la. Li va dir que jo havia interpretat les reprovacions, fetes per l'amor que em professava, com a expressions d'odi, cosa que demostrava que jo pecava d'orgull. Deia que esperava que arribés a comprendre la diferència entre els dos sentiments: l'amor i l'odi. Encara avui intento en va establir la diferència entre l'un i l'altre, i no ho aconsegueixo, perquè tenen una imatge molt semblant. Quan em va dir allò, me la vaig mirar bé per intentar determinar si era veritat que m'estimava, i si aquelles paraules, que sovint més aviat semblaven un reguitzell de cops, de fet eren una expressió d'amor. La cara no em va pas semblar amorosa, és clar que potser em vaig equivocar: potser era massa jove per jutjar, massa jove per saber-ho.

No vaig pas entendre a l'acte el que havia passat, el que havia fet: de manera inconscient, sense pensar-hi gaire, fent servir unes quantes paraules, havia canviat la situació, potser fins i tot havia salvat la vida. Això de parlar de la meva

situació, d'explicar-me-la i d'explicar-la als altres, ho he fet sempre més. Així és com vaig prendre realment consciència de mi mateixa, em vaig interessar per les meves pròpies necessitats, em vaig proposar de satisfer-les, vaig copsar els ressentiments que sentia, els plaers que experimentava. Aquella expressió de dolor imprecisa i infantil em va transformar la vida, i en vaig prendre nota.